

(שמות ב' כ"ג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, נזכרים שם ה"פ אלהים, והם אלו: ותעל שועתם אל האלהים. וישמע אלהים את נאקתם. ויזכור אלהים את בריתו. וירא אלהים את בני ישראל. ואז באה הגאולה, כנסמך (שם ו' י"ז) ומשה היה רועה. וז"ס והנה לא שמעת עד כ"ה, פי: עד כ"ה אותיות, שבה' שמות אלהים, ק) ואותיות מצרים הם מצ"ר י"ם. לא נמצא יותר (ע"כ מזולתו).

קדש לי כל בכור כל פטר רחם בבני ישראל וגו':

יש לתמוה מאוד בפרשה זו, כי הנה השי"ת ציווהו קדש לי כל בכור, ומרע"ה הניח מלצות את ישראל על מצוה זו בזאת הפרשה, וציום מצוה אחרת, כמש"ה ויאמר משה אל העם זכור את היום אשר יצאתם ממצרים, וכו'. ואח"כ חזר בפרשת והיה כי יביאך, וציום והעברת כל פטר רחם וכו'. אבל יתענין הוא, כמו שנתבאר לעיל בפסוק ויקם מלך חדש, כי הערב רב הם ניצוצות נשמות השחתת זרע אדם הראשון, באותם ק"ל שנה, ולא היו נתקנים עדיין, ולהיותם מבחי' הדעת שביסוד דאבא, שהוא משה ע"ה, השתדל מאד לתקן אותם, ולהוציאם ממצרים, כנזכר שם באורך, והנה השי"ת צוהו, קדש לי כל בכור בני ישראל, להיות גם הם מבחי' הדעת העליון, הנקרא בכור, ושם מגיע פגם חטא עון השחתת הזרע כנודע. ולכן בני ישראל שהיו מתוקנים כבר מעון הזה, קדש לי כל בכור שלהם, אבל לא בכורות הערב רב, שעדיין אינם נתקנים, ואינם ראויים למצוה זאת.

ומרע"ה ראה, והנה אם עתה שהוא התחלת

נתינתו יתברך לישראל את המצות, וזו ראשונה מכלם, אחר מצות פסח והג המצות, אם היה תיכף אומר להם מצוה זאת, ויהיו הערב רב שומעים קדש לי כל בכור בבני ישראל, ולא בערב רב, היו פורקים עול, וחוזרים לסורם. ובפרט, כי עדיין לא יצאו ישראל ממצרים, כי הרי כתיב (שמות י"ג י"ז) ולא נהם אלהים וגו', כי קרוב הוא, כי אמר אלהים פן ינחם העם, שהם הערב רב, ושבו מצרימה, ומכ"ש עתה שעדיין היו בבתיהם, וכמו שמצינו שבראותם עמוד הענן נוסע לפני ישראל, ולא לפני הערב רב, אמרו (שם ל"ב א') קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כנזכר בזה"ק.

ו) ולכן בהיות רצון מרע"ה להכניסם תחת כנפי השכינה, ולא יבעטו ח"ו בהקב"ה, לכן התחיל להם במצות זכור את היום הזה אשר יצאתם מארץ מצרים, והיא מצוה כוללת לישראל ולהם, ולכן כתיב ויאמר משה אל העם, שהם הערב רב, ולכן אמר בלשון רבים, אשר יצאתם היום, היום אתם יוצאים. אמנם אמר מבית עבדים, כלומר יצאתם ממצרים הנקרא בית עבדים, ע"ש ישראל שנסתעבדו שם, אבל אתם לא נשתעבדתם שם, ולכן לא אמר הכתוב מהיות עבדים, אלא מבית עבדים. (א)

גם רמז באמרו כי בחוק יד וכו', כי כל צורך חוק יד לא היה בעבור ישראל, אלא בעבורם, וכמש"ה (שם ט' י"ז) ולמען ספר שמי בכל הארץ. ולולי חוק ידו יתברך, לא היה מניחם פרעה לצאת. אבל לישראל לבדם, לא היה מקפיד פרעה כ"כ, ולא היה צריך ליד חזקה ההוא. וזש"ה, כי בחוק יד הוציא ה' אתכם, ולא אמר את ישראל, וכיון שהוא כן, ולא יאכל חמץ, לא אתם ולא בני ישראל.

והנה עי"כ נתאמת בלב הערב רב, שהקב"ה

הגהה

(א) א"ש: גם עמ"ש חז"ל, שהמצריים נקראים עבדים, להיותם בני חם, הנקרא עבד, ואתי שפיר, כנלע"ד.

הנהרות ומראה מקומות

ק) ספר הלקוטים שה"ש בפסוק קוצותיו תלתלים. ספר עולת תמיד דף קל"ג.
 ר) פרשת תשא קצ"א:

הנהרות ומראה מקומות
 ק) ספר הלקוטים שה"ש בפסוק קוצותיו תלתלים.
 ר) פרשת תשא קצ"א:

אוהב אותם, ואחר שפייסם בדברים אלו או התחיל להתנצל להם על העתיד, והוא מצות הבכור כנו"ל. וז"ש, היום אתם יוצאים בחדש האביב, והוא הקדמה על העתיד, כלומר הרי נתתי לכם ולישראל מצוה אחת, ששניכם שוים בה לסיבה הנז"ל. ועתה אני רוצה לצוות לישראל מצוה פרטית, שאין לכם חלק בה, ולא מחוסר רב אהבתו יתברך אתכם, כי הרי במצוה ראשונה הוזה אתכם כנוכח. רק הטעם הוא, לפי שאין עליכם חיוב מצוה זאת, מן הטעם שנבאר, והוא, כי הרי אתם הערב רב יוצאים היום, ולא בחצות לילה כדרך ישראל שיצאו בחצות הלילה, כמש"ה (שם י"ב ל') ויקם פרעה לילה, בעבור מכת בכורות המצריים, וכנגד זה נתחייבו ישראל להקדיש בכוריהם, שגרמו להם יציאתם בלילה, בעת מכת בכורות. אבל אתם יוצאים היום, ולא בלילה, אתם פטורים ממצוה זו שנאמר עתה אח"כ. ואחר שפייסם בדברים, או החזיר פניו כנגד ישראל, ודבר עמהם בלשון יחיד, כי ישראל גוי אחד הם בארץ. וז"ש, כי יביאך, בלשון יחיד נאמרה כל זו הפרשה.

ואמר להם, הנה כבר צויתי לערב רב על מצות חמץ, ועתה אני מצוה גם אתכם על

המצוה הזאת ג"כ. והסיבה שלא דברתי עמהם ועמכם ביהד הוא, לפי שאין הטעמים שוים בשניכם, כי טעם שלהם הוא כנו"ל, כי בחזק יד, אבל הטעם שלכם הוא בלשון אחר, והגדת לבנך וגו', בעבור זה עשה ה' לי, ולא לע"ר, כי הם לא היו משועבדים כמוני, ולכן בי תלוי יציאת מצרים, כמש"ה בצאתי מצרים. ואחר אשר השווה לשניהם במצוה זאת, ונתפייסו כלם, אז אמר המצוה של קדש לי כל בכור וגו', לישראל לבדם בלשון יחיד. והיה כי יביאך, והעברת כל פטר רחם, ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו וגו'. וטעם זה לא שייך אלא בכם, היוצאים בחצות לילה, בעת הריגת בכורי מצרים, משא"כ בערב רב שיצאו אח"כ ביום כנו"ל.

והנה טעם למה נתן מצות אכילת מצה גם לערב רב, מה שלא עשה כן במצות הבכור, הטעם הוא במה שהודעתך, בפסוק ויקם מלך חדש, (ש) כי הערב רב הם בסוד דעת העליון שבבינה, ובחי' המצה שמורה היא במלכות של הבניה, (ת) והיא הנקרא ד' רבתי דאחד כנודע. והנה גם שם דעתן של נשים קלה, בגימטריא קל"ה כמנין מצוה, ולכן נצטוו גם הם במצות המצה.

פרשת בשרת

ויקח משה את עצמות יוסף עמו:

העיקר הראשון לגיירם, לכן לקחו משה עמו (ע"כ מזולתו)

(מזולתו) כבר ידעת מ"ש רז"ל (א) בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, שגור עליהם שימולו, וגייר כמה נפשות ומל אותם, והם הערב רב שעלו עם ישראל ממצרים. ומשה גם הוא רצה לקרבם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, ולפי שיוסף התחיל במצוה זאת, והיה

הגהות ומראה מקומות

- (ע) לעיל פרשת שמות דף ק"ד ד"ה ועתה. שלאה נקראת ד' רבתי דאחד. (א) מדרש
- (ת) שער הכוונות דרושי פסח דרוש ד' לאה רבה מקץ פרשה צ"א.
- (ב) בשלח דף מ"ה. נ"ב: (ב) בשלח דף מ"ה. נ"ב:

דהא בער בגימטריא אתי"ה בו מזולתו.

וירא

הנה ו הוא איוב, בא, כי בע על ישראל בו, ויניח נ כי איוב נשלם תקו כי כל תק עשה ה'

עזי ו

(מזולת) השירה הו פרח נשמ זמירות וש הנקרא י"ד כי כחי ועז המלאכים שהחיינני

ימינך ה'

הנה א צרעת איוב נאדרי בכר המקטרג עי

(ג) דף ל (ד) להל הקדמה ט"ו.